

A close-up photograph of a branch of cherry blossoms. The flowers are in various stages of bloom, with some fully open and others as buds. The petals are a vibrant pink color, and the leaves are a fresh green. The background is a soft, out-of-focus green, suggesting a natural outdoor setting.

İRŞAD DERGİSİ

TEMMUZ AĞUSTOS
2016

DİNLER TARİHİ

Dünyanın var oluşundan beri çeşitli din ve inançlar yaşayıp yok olmuştur. Bunlardan bir kısmı günümüze kadar devamlılığını sürdürürken bir kısmının ismi dahi hatırlanmaz olmuştur.

Aslında bu yepyeni bölümde siz okuyucularımıza geçmişte ve günümüzde var olan tüm inançlardan bahsetmek istiyorum. Ama bu ilk yazımda öncelikle günümüzde yaşayan dinlerden kısaca ve temel yönleriyle bahsedeceğim:

1) İslamiyet

Allah (celle celaluhu) tarafından gönderilen vahye dayalı dinler arasında yer alır. Peygamberi, alemlere rahmet vasfında Hz. Muhammed sallallahu aleyhi ve sellemdir. İslamiyet, son ve değişmeyecek ilahi din olarak ırk ayrımı gözetmeksizin tüm insanlığa gönderilmiştir. Kitabı Kur-an Kerim'dir.

2) Hristiyanlık

Allah tarafından Hz. İsa'ya gönderilen dinin adıdır. İsrailoğulları'na gönderilen Hz. İsa'ya ilk başta havariler denilen on iki kişi inanmıştı. Hristiyanların inancına göre Hz. İsa çarmıha gerilmiştir.

3) Yahudilik

Hz. Musa'ya Allah tarafından gönderilen dinin adıdır. Bu dine Musevilik de denir. Irk ön plandadır. Yahudi olmak için Yahudi doğmak gerekir. Kutsal kitabı Tevrat, peygamberi Hz. Musa'dır. Hz. Musa'dan sonra gelen peygamberlere ve gönderilen kutsal kitaplara inanmazlar.

4)Hinduizm

Hindistan'da doğan bir din olmakla beraber diğer adı ise Sanatana Drahma'dır. Tanrı inancı kişiye göre değişir. Genel olarak yaratıcı tanrı Brahma, koruyucu tanrı Vişnu ve yok edici tanrı Şiva'ya inanılır. Reenkarnasyon, yoga, meditasyon, karma gibi inançları ve kast sistemi vardır.

5)Budizm

Hindistan'da yaygın olan bu dinin kurucusu Buda'dır. Önemli ahlak ilkeleri vardır. Nefsi arındırıp aydınlanmayı ifade eden "Nirvana'ya ulaşmak önemlidir." İlahî dinlerden esinlendiği söylenebilir.

6) Yezidilik (Ezidilik)

"Ezidi" kelimesinin bu dinin tanrısı olan Azda kelimesinden türettiği iddia edilmektedir. Kürt dilinde "Tanrı" ismini karşılayan iki kelime mevcuttur: Bunlar "Ezda" ve "Xweda"dır. Ezda beni yaratan, veren ve var eden anlamlarına gelmektedir. Xweda ise kendiliğinden var olan anlamına gelmektedir.

Dünya sonsuzdur, Dünya'yı yaratan tanrı onu asla yıkmaz. Tabiatın korunması ve tabiata saygı esastır. Günde üç defa Güneş'e dönerek ibadet edilir.[1]

7) Zerdüştlük

Zerdüştlük felsefesinde su, toprak, ateş kutsal sayılır ve ateşe, aydınlığa veya Güneş'e bakılarak ibadet edilir. Işığın ve aydınlıkların, Tanrı Ahura Mazda'nın fiziksel temsili olduğuna inanılır. Bununla ilişkili olarak ateş, iyi ve kötüyü birbirinden ayıran Tanrısal bir güce sahiptir. Bu inanca göre, ateş bütün varlıklarda bulunur; canlı ve cansızlarda farklı biçimlerde var olur. İnsanda, hayvanda, bitkilerde, gökte ve yerde bu ateşi değişik zaman ve durumlarda görmek mümkündür. En kutsal olan ateş ise Tanrı Ahura Mazda ile insan arasındaki ateştir. [2]

8) Yerel Dinler

Kabilelere özgü dinlerdir, evrensel değildir. Çeşitli ruhların varlığına inanırlar. Kutsal kitapları ve yazılı kaynakları olmaz. Büyü ve büyücülük önemlidir.

Kısaca bahsedeceklerim bunlar. En kapsamlı haliyle önümüzdeki yazıda buluşmak üzere...

Fatma Meryem Ak

HABİL KABİL

“Kim iyi bir işte aracılık ederse ona onun sevabından bir pay vardır;
kim de kötü bir şeyde aracılık yaparsa, ona o kötülükten bir hisse vardır.
Allah, her şeyin karşılığını verir.”¹

Kabil, Habil... Tarihteki ilk kötülük, ilk kardeş düşmanlığı, ilk cinayet.

“Ey Muhammed! Onlara, Âdem’in iki oğlunun haberini gerçek olarak oku. Hani ikisi de birer kurban sunmuşlardı da, birinden kabul edilmiş, ötekinden kabul edilmemişti. Kurbanı kabul edilmeyen, “Andolsun seni mutlaka öldüreceğim.” demişti. Öteki, “Allah, ancak kendisine karşı gelmekten sakınanlardan kabul eder.” demişti.² “Derken nefsi onu kardeşini öldürmeye itti de (nefsine uyararak) onu öldürdü ve böylece ziyan edenlerden oldu.”³

Habil ve kabil kıssası Kuranı Kerim’de yukarıdaki şekliyle ifade edilmiştir. Kabil, Hz. Adem’ in büyük oğluydu ve çiftçi oldu, Habil ise çoban. Bir gün her ikisi de Rablerine kurban sundular. Kabil tarım ürünlerinden Rabbine sunular getirdi, Habil de en güzel hayvanını seçip Rabbine kurban olarak sundu. Habil’in kurbanı kabul edilirken Kabilin kurbanı kabul edilmemişti. Bu durumu yorumcuların bir kısmı, Habil kurban sunarken en iyi hayvanını seçip özen gösterirken Kabil’in ise özensiz ve isteksiz şekilde Rabbine kurban sunmasıydı. Tevrat yorumcusu Rashi’ye göre Tanrının Kabil’in adağını geri çevirmesinin nedeni, Kabil’i bütünüyle reddetmesi değil, bir dahaki sefere daha dikkatli olması için uyarmaktı. Yeni Ahit’te ise bu durum Habil’in adağını inancının göstergesi olarak sunması,⁴ Kabil’in kurbanının ise kendisinde var olan kötülüğün yansıtması olduğu ima edilir.⁵ Bazı yorumlarda ise olaylar bundan ibaret değildir. Eski ahitlerde ve bazı kaynaklı ifadelerde de bu konuyla alakalı bilgiler de mevcuttur. Rivayet odur ki Hz. Havva hamileliklerinden ikiz çocuklar dünyaya getirdi. İkizlerin biri kız bir diğeri erkekti. Bir batındaki erkek diğeri batındaki kızla çaprazlama olarak evlendirilirdi. Kabil çaprazlama olarak Habil’in ikizi Lebuda, Habil ise Kabil’in ikizi Aklima ile evlendirilecekti. Kabil bu durumu kabul etmedi. Çünkü kendi ikizi Lebuda’ya göre daha güzel ve alımlıydı. Bu nedenle kendisiyle aynı batında doğan kardeşiyle evlenmek istedi. Bu durum kabul edilmeyince de Habil’i öldürmeyi planladı. Bir gün ikisi beraberce ava gittiler. Belli bir zaman geçince Habil uykuya daldı. Rüyasında kardeşinin cehennemde olduğunu gördü. Bu hal üzere uyandığında Kabil ona kendisini öldüreceğini söyledi. O ise Allah’tan korktuğunu, bu yüzden ona aynı duygularla karşılık vermeyeceğini söyledi ve Kabil onu öldürdü. Kaynaklarda Kabilin öldürme şekliyle alakalı da farklılıklar baş gösterir. Yaygın olan inanışta Kabilin onu taşla, sopayla veya boğarak öldürdüğü, ortaçağdaki bazı iddialara göreyse sapanla öldürdüğü düşünülmektedir.⁶

Kabil kardeşini öldürdükten sonra bir süre ne yapacağını düşündü. Bazı rivayetlere göre bir yıl kardeşini sırtında taşıdı.⁷ Daha sonra toprakta eşelenen bir karga gördü. Bu durum Kuranı Kerim’de şöyle aktarılır: “Sonra Allah ona, kardeşinin cesedini nasıl gömeceğini göstermek için yeri eşeleyeni bir karga gönderdi. ‘Yazıklar olsun bana, bu karga gibi olup böylece kardeşimin cesedini gömmekten aciz mi oldum?’ dedi. Sonra da pişman olanlardan oldu.”⁸ İsmail Hakkı Bursevi’ ye göre Kabil kardeşini Hindistan’da öldürdü. Bütün bu olaylardan sonra Yemen’e kaçtı. Burada şeytanla karşılaşan Kabil onun kendisine anlattıklarına inanarak ateşe tapmaya başladı. Kabil ilk katil olduğu gibi ateşperestlerin de ilki oldu.⁹

Sare Şüheda BAŞAK

1-Nisa 85

2-Maide 27

3-Maide 30

4-İbraniler(11:4)

5-Yuhanna 1, 3:12

6- wikipedia.org

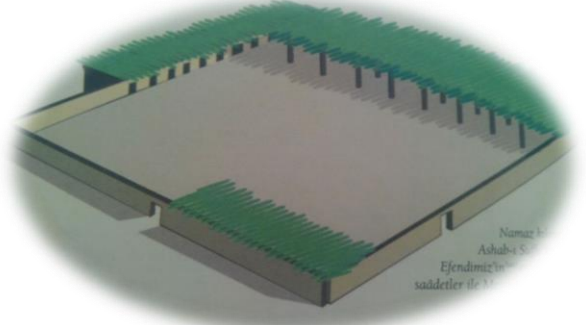
7-i.A. Habil ve Kabil maddesi C.5/1 s.10

8-Maide 31

9- Tarihi Taberi C.1 s.116

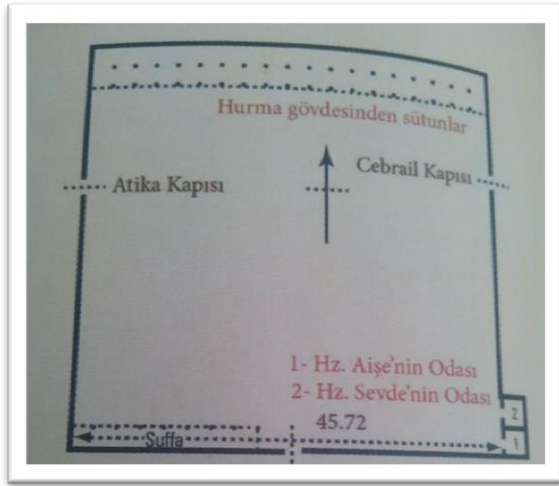
İslam Dünyası'nın İlk Camisi: Mescid-i Nebevi

İslamiyet'in Mekke döneminde toplu ibadet için belirli bir bina yapılmadığı bilinmektedir. Hz. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, hicret sırasında Medine'ye girmeden bir süre kaldığı Kuba'da daha sonra "Takva Mescidi" adıyla da anılan ilk ibadet yerini kurdurmuştur. Bununla birlikte İslam dünyasının ilk camii olarak Medine'deki Mescid-i Nebevi kabul edilir. Burada Hz. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in kalması için bir mesken yapılırken ilk önemli caminin de temeli atılmıştır.(1)

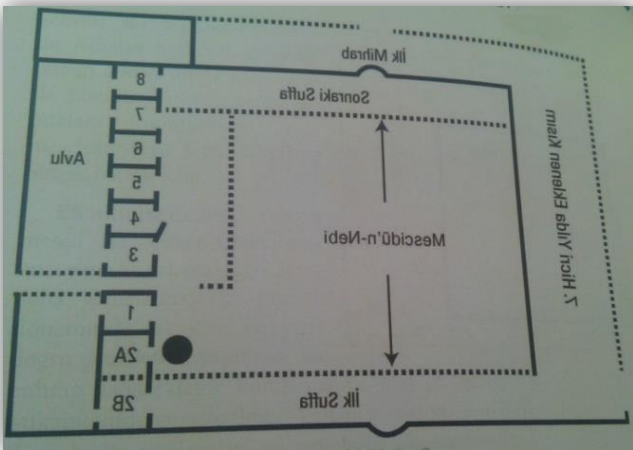

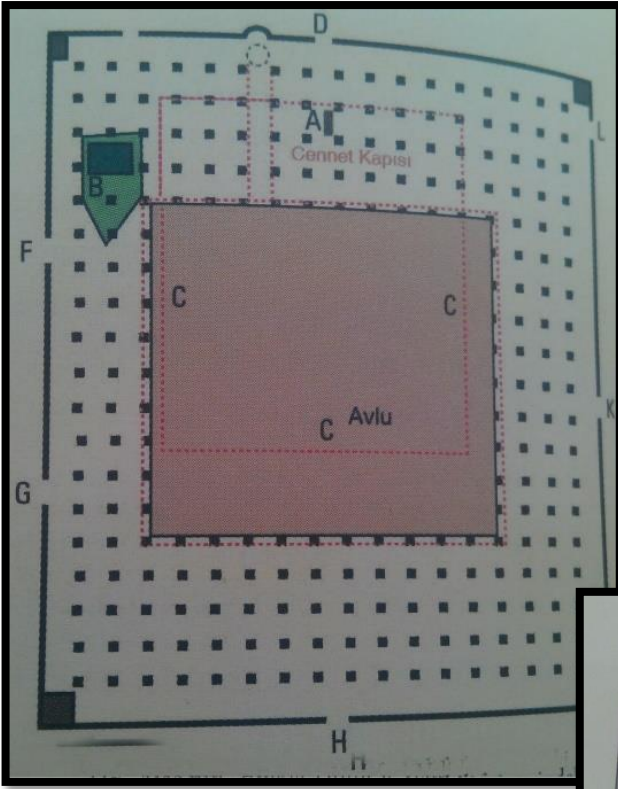
Mescid-i Nebevi, ilk yapıldığında, etrafı duvarlarla çevrili, boş bir avlu halindeydi. Bu avlu üç bölümden oluşmaktaydı. Kible duvarı boyunca iki sıra halinde hurma ağacı gövdelerinde sütunlar dikilmiş ve üzerleri hurma dalı ve yaprakları ile örtülmüştür. Burası, Efenimiz sallallahu aleyhi ve sellem'in sahabe ile cemaat halinde namazlarını eda ettikleri yerdir.(2) Sadece yazılı kaynakların

yardımıyla tanınan bu caminin basit semasının ilk camilerin planlarının belirlenmesinde büyük rol oynadığı, hatta İslam mimarisinde daha sonra yapılan ibadet yerlerine ilham kaynağı olduğu kabul edilir. Birtakım ihtiyaçların en basit biçimde cevaplandırılmasından doğan, ortasında avlu şeklinde açıklık olan ve direklere oturan bir çardak veya damdan ibaret bu yapı tipinin bazı Batılı sanat tarihçilerinin iddia ettikleri gibi İlkçağ'ın Helenistik çarşı tesislerine yani agora mimarisine dayanmadığı da açıkça bellidir.(3) Hicret'in 7.yılında mescit artık Müslümanlar için dar gelmeye başlar. Efenimiz'in sallallahu aleyhi ve sellem'in emri ile yana doğru birkaç metre daha

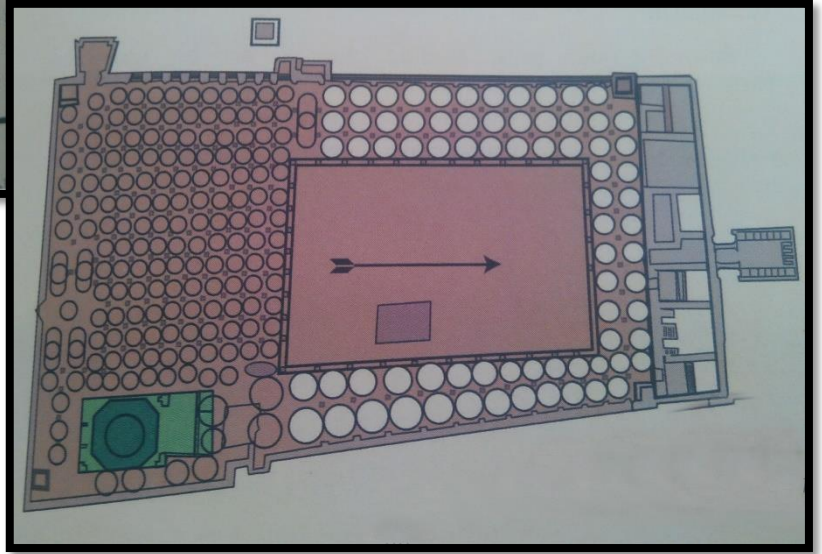

genişletilir. Efenimizden sonra mescit Hz. Ömer radiyallahu anh döneminde öne, yana arkaya doğru biraz genişletilir. Hz.Osman radiyallahu anh döneminde ise öne ve yana doğru genişletilme yapılır ve bir mihrap eklenir.

Emevi Halifesi Velid, Mescid-i Nebevi'yi esaslı bir şekilde tamir ettirir ve genişletir. Bu genişleme sırasında Efendimiz sallallahu aleyhi ve sellem'in eşlerine ait hücre-yi saadetler yıktırılır. Ortadaki boş avlunun etrafı mermer sütunlarla taşınan kapalı bölümler haline getirilir.

Osmanlı Döneminde Mescid-i Nebevi'nin asıl çekirdek kısmı son halini almıştır. Arkasına birtakım görevli odaları eklenmiştir. Üzeri tamamen kubbelerle süslenmiştir. Bugün Osmanlı kubbeleri hala durmaktadır. Son kez ciddi bir restorasyon Sultan Abdülmecid Han döneminde olmuştur. Onun hatırası olan kapı bugün Bab-ı Mescid'dir.

Suud döneminde ikinci bir avlu eklenmiştir. Son olarak mescid 2005 yılında genişletilmiş ve bugünkü halini almıştır. (4)

AYŞE DERYA

1-3:İslam Ansiklopedisi

2-4,Çizim ve Planlar:Mekanlar ve olaylarla Hz.Muhammed'in hayatı Mekke Medine,Talha Uğurluel

Çizim;Mescid-i Nebevi ilk hali

Plan 1: Mescid-i Nebevi ilk hali planı

Plan 2:Hicret'in 7.yılında mescidin yenilenmesinden önce ve sonra

Plan 3:Hz.Ömer ve Hz.Osman döneminde eklemeler

Plan 4:Emevi dönemi hali

Plan 5:Sultan Abdülmecid Han döneminde tümüyle tamir gören ve üzeri tamamen kubbelerle örtülen mescidin aldığı görünüm

DÜNDEM BUGÜNE

Sahabe, bir diğer adıyla Ashab...

Habibullah'ı görmüş, onunla sohbet etmiş, onunla konuşmuş, ona inanmış yol arkadaşları...
Kadınlardan ilki muhterem annemiz Hz. Hatice! Erkeklerden ilki Sıddık-i Ekber Hz. Ebubekir
ve binlercesi...

İnanca göre insanların en hayırlıları ve kazanılmış Peygamber övgüleri:

"Kıyâmet günü ashâbımdan her biri, kabirlerinden kalkarken, vefât ettiği memleketin bütün müminlerinin önlerine düşerek ve onlara nûr ve ışık saçarak Arafât meydanına götürür." Tirmizî

"Peygamberleri söven öldürülür ve Ashâbımı söven dövülür." Taberânî ve Münâvî

"Beni gören ve beni görenleri gören bir Müslümanı Cehennem ateşi yakmaz" Münâvî ve Tirmizî

"Ashâbım gökteki yıldızlar gibidir. Herhangi birisine uyarsanız, hidâyete kavuşursunuz." Münâvî ve Beyhekî

"Ümmetimin en iyisi, benim bulunduğum zamanda olanlardır. Onlardan sonra en iyisi, onlardan sonra gelenlerdir. Onlardan sonra da en iyisi, daha sonra gelenlerdir."

"Ashâbımın kusurları, yanlış hareketleri olacaktır. Allahü teâlâ, onları bana bağışlayacak, kusurlarını affedecektir." Celâleddîn-i Süyûtî (Câmi'ussagîr)

"Allahü teâlâ bütün insanlar arasından beni seçti. Bütün üstünlükleri ve iyilikleri ihsân eyledi ve benim için ashâb ayırdı, seçti. Ashâbım arasından benim için akraba ve yardımcıları seçip ayırdı. Bir kimse, benim için, benim Peygamberliğim için, bunları sever ve sayarsa, Allahü teâlâ da, onu Cehennemden muhafaza eder. Bir kimse, benim hatırıma düşünmeyerek, ashâbımı sevmez, onlara dil uzatır, incitirse Allahü teâlâ da onu Cehennem azâbı ile yakar, sızlatır." İbni Hacer-i Mekkî (Savâk-ul-muhrika)

Allah razı olsun nicesinden ve dahi ahir zaman ümmetinden. Nasihatler var bu zamana Eshab-ı Kiramdan:

1- "Senin için erzakın en sevimlisi, salih amel olsun. Arzularına hakim ol. Sana helal olmayan şey için kendine cimri ol. Kendine cimri olmak, sevdiği ya da hoşlanmadığı şeyde nefse karşı adil olmaktır. Halkına karşı merhameti, sevgiyi düstur edin. Onlara karşı, yiyeceklerini ganimet olarak alan açgözlü yırtıcı hayvan gibi olma." Hz. Ali radiyallahu anh

2- "Her kim şu üç şeyi bir araya getirebilirse imanını kemale erdirmiş olur: Kendi aleyhine de olsa insafi elden bırakmamak, herkese selam vermek, fakir iken bile sadaka vermek." Ammâr b. Yâsir radiyallahu anh

3- "Bir kimsenin kıldığı namaza, tuttuğu oruca bakmayınız. Konuştuğunda doğru söylüyor mu, kendisine bir şey emanet edildiğinde emanete riâyet ediyor mu, helal ve harama dikkat ediyor mu, ona bakınız." Hz. Ömer radiyallahu anh

4- "Bizim Rasulullah (s.a.s.) zamanında en ağır günahlardan saydıklarımızı siz sinek vızıltısı gibi görüyorsunuz!" Enes b. Mâlik radiyallahu anh

5- "Dünya bir sona doğru başını alıp gitmekte, ahiret ise koşarak bize doğru gelmektedir. İnsanlar arasında dünyanın da ahiretin de tâlipleri vardır. Siz âhirete tâlip olmaya bakın; eyyamcı olmayın! Bugün hesap günü değil iş günüdür; ama yarın artık iş yok, yalnız hesap vardır." Hz. Ali radiyallahu anh

6- "Din kardeşinizin bir günah işlediğini gördüğünüzde 'Rabbimiz! Onu rezil et! Allah'ım Ona lânet et!' gibi şeyler söyleyerek onun aleyhinde şeytana yardımcı olmayınız. Aksine 'Rabbimiz! Onu affet ve kendisini doğru yola ilet.' deyiniz. Muhammed'in sahabeleri olarak bizler hiçbir kimse hakkında onun ne üzerine öldüğünü bilmedikçe bir şey söylemez; ömrü hayırla sonuçlanırsa 'Hayra kavuştu.' der; şerle sonuçlandığında da onun için korkardık." **Abdullah b. Mes'ud radiyallahu anh**

7- "Bir hayrı kaçırsan onu yakalamaya çalış, ulaşınca da onu geç." Hz. Ebû Bekir radiyallahu anh

8. "Bilmeyene bir kere, bilip de yapmayana yedi kere yazıklar olsun!" Ebu'd-Derdâ radiyallahu anh

9. "Nifak, İslam'dan dem vurup onunla amel etmemendir." Hz. Huzeyfe b. Yemân radiyallahu anh

10. "Tartılmadan önce kendinizi tartınız." Hz. Ömer radiyallahu anh

11. "Eğer Allah için mücadeleye girişmişsen mert adama yakışan tek başına da kalsa mücadeleye devam etmesidir. Daha ne kadar yaşayacaksın, unutma en güzel şeref Allah yolunda şehit olmaktır." Hz. Esmâ binti Ebî Bekir radiyallahu anh

12. "Muhakkak dünya fâni, ahiret ise bâkîdir. Fani olan sizi şımartıp bâkî olandan alıkoymasın. Siz bâkîyi fâni olana tercih ediniz. Dünya sonludur, dönüş Allah'adır. Allah'tan korkunuz." Hz. Osman radiyallahu anh

ALLAH'I TESBİH

“Biz emaneti göklere, yere ve dağlara teklif ettik de onlar bunu yüklenmekten çekindiler, (sorumluluğundan) korktular. Onu insan yükledi.” (Azhab 72) “İnsana yüklenen emanet, marifet ve tevhitir. Her insanın kalbi bu emaneti taşımaya müsaittir.”¹

Mustafa Özbağ Efendi bir sohbetinde şöyle buyurmuştur: “İbni Arabi der ki melekler kördür, eşyanın herhangi bir şeyi kördür. Eşya bir iş için yaratılmıştır. Vücut organlarımız kördür. Hem birbirine kördür, hem bize kördür. O bir işi yapar, ikinci bir işi yapamaz. İkinci şeyi yapan insanın batınıdır. Metafizik girer işin içerisine. Bir kimse gözsüz görür mü görür. Bir kimse kulaksız duyar mı duyar. Bir kimse dilsiz konuşur mu konuşur. Metafizik girdi. Bakın bu normal. Sadece o zaman Fizik’ te bunların örneği var. Metafizik, sebepleri ortadan kaldırdı.

İnsan emaneti ilmi ilahide aldı. Ben öyle inanıyorum. İlmi ilahi denklem gibi; bütün her şey orada. İlmi ilahi, Arabi’nin ayanı sabite dediği şey.² Ben oraya ilmi ilahi diyorum. Bütün her şey orada. Cenabı Hak yokluktan ilmi ilahisine sudur eder. Metafizik bunların hepsi. Allah varlığın hepsine de baktı, neyin neye uygun olup olmadığına... Kendi hallerince, kendi istidatlarınca buna buluştular. Dağların istidadı uygun değil; ovaların, cennetin, cehennemin uygun değil, diğer varlıkların istidadı bunlara uygun değil. Varlığa geçmiş hiçbir şey yok henüz. İlmi ilahide sudur eden insanın istidadı buna uygun. Ve o insanı yokluktan yarattı. O yüzden de insana dedi ki “Varlık aleminde, bu alemde, yegane vazifen var. Bu vazifen Allah’ı tanımak, bilmek. Vazifen bu, senin işin bu. Allah’ı tanıyacaksın, bileceksin, tanıtacaksın.” Burada sebepleri yok ediyoruz şimdi. Diyor ki Allah: “Senin rızkın bana ait, seni nasıl var ettim ya, ben yokluktan var ettim seni. Senin rızkını da üzerime aldım, rızkın da bana ait. Çünkü yokluktan var ettim seni.” Aslanın, böceğin rızkı ne ise senin de o. Eline almış rızkını. Ona ait rızkını. Rızık endişesi bu noktada imanın eksikliğinden. Biz kendi kendimize ait sanıyoruz. Diyor ki: “Beni tanı, beni bil. Yaratılış amacın bu senin. Ama beni tanıırken, beni bilirken sen benim sıfatlarımı üzerinde yaşa. Bütün sıfatlarımı sana çip halinde verdim. Sen bütün sıfatlarımın açılımını yap kendi üzerinde. Sen bas düğmeye. Bütün sıfatlar senin üzerinde açılsın. Neşv ü nema bulsun.⁴ O sıfatlar senin üzerinde neşv ü nema bulup açılsın ki beni tanıman o zaman daha uygun, daha mümkün, daha yüksek olsun.”⁵

“Hazreti Mevlana ‘insan’ dedi. Hacı Bektaşî Veli Hazretleri “Yetmiş iki milleti sevmezsen kemale eremezsin.” dedi. Koca Yunus “Yaratılanı severiz yaratandan ötürü.” dedi. Hazreti Mevlana “Sen cihanın temelisin, sen cihanın cevherisin.” dedi. İnsanı oturttu başköşeye. Önemli olan insandı, hiçbir şey yok idi, anlamsızdı ve Allah tanınmayı istedi. Allah bilinmeyi istedi, zikredilmeyi, tesbih edilmeyi istedi. Bir şey yarattı, yaratmış olduğu şey Allah’ı zikretti.”⁶

İnsan’ın yaratılış amacı Allah’ı tanımak, bilmek. Nasıl bilecek Allah’ı tesbih ederek. Ne kadar

çok zikrederse Allah'la o kadar hemhal olacak. Zikrettikçe bilecek, bildikçe zikredecek insan. "Allah'ı zikir en büyük 7 iştir."(Ankebut 45) Ayetle de bildirilmiş bize Allah'ı tesbih etmek farz.

İbni Abbas radiallahu anha hazretleri demiş ki "Allah-ü Teâlâ kullarına neyi farz

kıldıysa, muhakkak o farz için, belli bir sınır tayin etmiş ve özür halinde o farzı yapmayanları mazur görmüştür. Fakat zikir böyle değildir. Çünkü zikir için sonu gelen bir hudut kılmamış ve terki için de özür kabul etmemiş, -meğerki aklından malul ola- insanlara bütün hallerde zikir ile emir eylemiştir. Nitekim "Ayakta, otururken ve yatarken de zikir ediniz." (Nisa, 103) buyrulmuştur. Yine gece ve gündüz, karada ve denizde, sıhhatte ve hastalıkta, gizli ve aşikar zihri emir eylemiştir. Ulema demişler ki zikir, Allah'ı asla unutmamaktır."⁷

"Öyle kimseler gibi olmayın ki Allah'ı unutmuşlar da Allah da onlara kendilerini unutturmuştur. Ve işte onlardır ki; bütün fasıklardır, bütün güruhtur." 8 (Haşr, 19)

Rûhu'l Beyan, cilt 4, sahife 300: Nisyan (unutmak) zikrin zıttıdır. Nisyanla kalpten Allah'ın zikri silinir. Bu sebeple nisyanı yani Allah'ı zikretmeyi unutmayı Cenab-ı Hakk çok zemmetmiştir.⁹ Tevbe Sûresi 67. ayetinde münafıklar zemmedilirken (Onlar Allah'ı unuttular; Allah da onları unuttu.) buyurulmakla münafıkların, Allah'ın zikrinden gafil oldukları ve zikrini unutturmakla onları Allah'ın lütuf ve fazlından mahrum bıraktığı yine aynı eserde bildirilmiştir."¹⁰

"Allah'ı çok zikrediniz." (Azhab,41) manasındaki ayet-i kerimede emredilen, her halükarda Allah'ı unutmamaktır.¹¹ "(Ey Muhammed, sen) sabret. Allah'ın va'di mutlaka gerçektir. Günahına da istiğfar et ve akşam sabah Rabb'ini överek tesbih et. (O'nun şanının yüceliğini an)." (Mü'min, 40/55)

Peygamberimiz sallallahu aleyhi vesellem zikri çok yapardı. Dolayısıyla Allah'ı en çok bilen tanıyan ve tanıtan da oydu. Zakir isminin tecelligahıydı.

"Allah'ı zikretmek, nefs-i emmareyi düzelten amellerin en şiddetlisidir.¹² Ve sevabı en büyük olan ameldir. Yine muhakkak ki kalbin pasını siler, onu cilalar. Zikir; imanın bayrağı, alametidir ve münafıklıktan beraattır, ibadetin özüdür ve kurtuluş anahtarındır."¹³

İnsan, Allah'ı tanımak için yaratıldı. Tanımaya da götürecektir en kestirme yol da zikir olduğundan, sınırı olmayan tek ibadet olduğundan, bizler de inşaallah Allah'ı sıkça zikreden, Allah'ı her zikrettiğimizde sıfatlarının tecelligahını üstümüzde taşıyan, zikrettikçe bilen, bildikçe zikreden ve hayretten hayrete koşanlardan olalım. Selam olsun "La ilahe illallah!" diyenlere.

Ecrin TUNA

1 Allah'ı Niçin Anıyoruz?- Abdullah Arıç kitabı, sayfa 135

2Muhyiddin Arabî hazretleri, eşyanın ezelden beri Allah'ın ilminde sabit olan mahiyetlerine "ayan-ı sabite" demiştir.

3İstidat: Yaradılıştan gelen veya sonradan edinilmiş yetenek.

4Neşvünema: Büyüme, gelişme.

5Mevlevî Üstadı Hacı Mustafa Özbağ Hazretlerinin sohbetinden alıntıdır.

6Mevlevî Üstadı Hacı Mustafa Özbağ Hazretlerinin sohbetinden alıntıdır.

7Allah'ı Niçin Anıyoruz?- Abdullah Arıç, sayfa 12

8Guruh: Değersiz, aşağı görülen, küçümsenen topluluk, değersiz kimseler topluluğu, ayaktakımı, sürü.(TDK)

9Zemmetmek: Bir kimseyi yermek, kötülemek, küçük düşürmek, kınamak.

10Allah'ı Niçin Anıyoruz?- Abdullah Arıç, sayfa 29

11Allah'ı Niçin Anıyoruz?- Abdullah Arıç, sayfa 82

12Nefs-i Emmare; İslam dini ve tasavvuf terimi. Kötülüğü emreden ve bundan zevk alan nefise verilen isim.(vikipedi)

13Allah'ı Niçin Anıyoruz?- Abdullah Arıç, sayfa 89

İSTANBUL'UN MANEVİ FATİHİ

Akşemseddin (d. 1389, Şam - ö. 16 Şubat 1459, Göynük) asıl adı ile Mehmet Şemseddin, çok yönlü Türk âlimi, tıp insanı ve Şemsîyye-î Bayramîyye isimli Türk tarikatının kurucusudur, Fatih Sultan Mehmet'in hocasıdır. ¹

Şeyh Hamza'nın oğlu olarak 1389 yılında Şam 'da doğmuştur. Şeyh Hamza (Kurtboğan Hz.) ailesiyle beraber geldiği Amasya'da Akşemseddin'i çok iyi yetiştirmiştir. 15. yüzyılın en büyük bilim adamı olan Akşemseddin, beyaz elbiseler giydiği ve saç sakalı beyaz olduğu için Akşemseddin ya da ak şeyh ismini almıştır. Akşemseddin'in soyu, baba tarafından Hz. Ebu Bekir'e dayanmaktadır. ²

İlk tahsilini babasından alan Akşemseddin, 7 yaşında hafız olup ailesiyle birlikte Çorum-Osmancık kazasının Sarpın Kavak Köyü'ne yerleşmiştir. Babasının vefatından sonra Amasya ve Osmancık medreselerinde eğitimini tamamlayan Akşemseddin, müderrislik payesi aldı ve Osmancık Medresesi'ne müderris oldu. Akşemseddin ayrıca tıbbı ve eczacılığa merak sararak tıp ilmini öğrendi. Daha önceden Abdülkadir Geylani, İmam-ı Gazali ve Muhammed Celalettin-i Rumi örneklerinde görüldüğü gibi, ilim tahsili ile tatmin olmayan Akşemseddin, irfan tahsili için müderrisliği ve medreseyi terk etti. Tasavvufa olan ilgisinden dolayı Akşemseddin, önce İran'ı dolaştı ama umduğunu bulamadığı için yeniden Anadolu'ya dönmek zorunda kaldı. Anadolu'da ise, Akşemseddin'e Ankara'da bulunan Hacı Bayram Veli'yi tavsiye ediyorlardı.

Ankara'ya giden Akşemseddin, Hacı Bayram Veli'nin öğrencilerinin nefislerini kırmak, fakirlere yardım etmek ve yoksullara ikramda bulunmak için de olsa cer ve yardım kabul etmesi, çarşı pazarda devran yaptırması gibi hallerinden hoşlanmadığı için Ankara'dan ayrıldı ve başka bir mürşit aramak için Halep'e gitti. Halep'te bir gece rüyasında boynuna bir zincirin takılmış olduğunu, zincirin diğer ucunun Hacı Bayram Veli'nin elinde olduğunu ve kendisini Ankara'ya doğru çektiğini gördü. Bunun üzerine yeniden Ankara'ya döndü. Hacı Bayram Veli'nin yanında Akşemseddin, kendisine gösterilen ihtimamı en iyi şekilde değerlendirdi. Kısa sürede tasavvufun bütün yollarını ve inceliklerini öğrenen Akşemseddin, bu başarısından dolayı Hacı Bayram Veli'den icazet aldı ve kendisine hilafet tacı giydirildi. Bunun sonrasında Hacı Bayram Veli'den aldığı izinle Ankara'dan ayrıldı ve Beypazarı'na yerleşti.

Beypazarı'nda büyük bir şöhret bulan Akşemseddin, kısa bir süre sonra oradan da ayrılır ve İskilip'e yerleşir. İskilip'ten de yine aynı kesrete düşme sebebiyle ayrılır ve Bolu'nun Göynük ilçesine yerleşir. Göynük'te de yine bir değirmen ve mescit inşa ettirip, kendi çocuklarının tahsil ve terbiyesi ile meşgul olmuş, diğer taraftan mevcut eserlerini yazmış ve yedi kere hacca gidebilme imkânı bulmuştur. Akşemseddin'in on iki evladı olduğundan bahsedilmekteyse de mevcut diğer kaynaklarda sadece on çocuğundan söz edilmektedir.

Akşemseddin ve Tıp:

Akşemseddin, bilimde ve tasavvufta olduğu gibi tıp ve eczacılık alanında da büyük bir üne sahipti. Fakat kaynaklarda Akşemseddin'in tıp ilmini kimden ve nasıl öğrendiğine dair net bir bilgi yok. Akşemseddin'in tıp alanındaki ilmini, Hacı Bayram Veli ile beraber olduğu yıllarda elde ettiği kaydedilmiştir. Mikrobun kaşifi olan Akşemseddin, sadece beden hastalıklarını değil, ruh hastalıklarını da tedavi ederdi.

İstanbul'un Fethi:

Akşemseddin'in asıl ünü, II. Murat'ın emir ve isteği üzerine Fatih Sultan Mehmet'in hocalığına tayin edilişiyle başlamıştır. Akşemseddin, Fatih Sultan Mehmet'e danışmanlık yapıp İstanbul'un fethine katkıda bulunmuştur. Akşemseddin; çocukları, öğrencileri ve müritleriyle birlikte fetih ordusuna katılmıştır, İstanbul kuşatmasının en kritik günlerinde Fatih Sultan Mehmet'e bir mektup yazmıştır.

Sultan ümitsizliğe kapılıp kuşatmayı kaldırmayı düşündüğünde dahi umudunu yitirmemiştir, çünkü o, müjdeyi Hızır Aleyhisselam'dan almıştır. Seferin en kritik zamanlarında Ebu el-Ensari Halit bin Zeyd yani Eyüp Sultan Hazretleri'nin kabrini bularak hem Sultan'ın hem de ordunun moralini yükseltmiştir.

Fatih Sultan Mehmet Akşemseddin ile İstanbul'a girdiğinde şehir halkı tarafından karşılanır, şehir halkı Akşemseddin'i II. Mehmet sanıp ona çiçek uzatır. Akşemseddin ise "Padişah ben değilim." diyerek yanındaki Fatih Sultan Mehmet'i gösterir. Fatih Sultan Mehmet ise "Hünkâr benim ama o benim hocamdır. Çiçekler ona layıktır!" sözüyle tebessüm eder.

Fatih Sultan Mehmet İstanbul'un fethinin ardından Ayasofya'da hutbesini tamamladıktan sonra minberden indi ve Akşemseddin'i imamete geçirdi. Böylece Akşemseddin, fethin ilk cuma namazını kıldırması oldu.

Kuşatma altındaki Bizans'a yiyecek ve yardım getiren üç Ceneviz ve bir Bizans nakliye gemisi Zeytinburnu açıklarında Osmanlı donanmasını atlatarak Haliç'e geçmeye muvaffak olur. İşte Fatih'e ait atını denize sürerken tasvir edilen o müthiş tablo o an cereyan eder. Öfkelenen Fatih, atını denize sürer. Bu başarısızlık Osmanlı ordusunun moralini sıfırlar. Bizans ümitlenir. Üstelik Avrupa'dan gelecek Haçlı yardımları konusunda da ümitlerini ve dayanma güçlerini artırır. Osmanlı devlet erkanının büyük bölümü zaten kuşatmanın kaldırılmasından yanadır. İstanbul fethedilirse Fatih'in artacak itibarı yanında kendilerinin etkisizleşeceği endişesi yaşayan üst düzey devlet erkanının sayısı azımsanamayacak kadar çoktur. Bu olay üzerine sesleri daha da gür çıkar. Orduyu da yanlarına çekmek üzeredirler. Homurdanmalar iyice artar. Bu olayın hemen ardından aynı gün içinde Akşemseddin'in mektubu ulaşır Fatih'e... 3

Akşemseddin Hazretleri yazdığı mektupta Fatih'e şöyle söylüyordu:

Tahiyyat-ı zakıyat ve teslimat-ı safiyyat iblağ kılmaktan sonra;

Cenab-ı Kerîme maruz oldur ki: Bu hadis ki, ol gemi ehlinden oldu, kalbe hayli tekessür ve melalet getirdi, bir fırsat görünür idi, fevt olduğuna gayretler geldi.

Biri gayret-i din ki; kafirler ferah olup şematet-i a'da olundu.

Ve biri bu ki: Mübarek vücudunuza noksan rey ve adem-i nefaz-ı hüküm nisbet olmak,

Ve biri bu ki: bu zaîfe adem-i isticabet-i dua nisbet ve tebşirimiz gayri muteber olmak ve dahi mahzur çok.

İmdi, müsahele ve rıfk gerekmez. Bunun gibi babda istiksa idüp, kimden bu tehallüf ve adem-i ikdam oldu, bilip ukubet-i azime gerek -azl gibi, tazir-i şedid gibi- Eğer olunmaya, yarın birgün kal'aya hücum edecek ve hendek doldurmalı olacak, tehavün ederler. Bilirsiz, ekseri yasak müslümanıdır, Allah için canım ve başım koyan azdan azdır. Meğerki bir ganimet görelen canlarını dünya için od'a atarlar.

İmdi, mercuv ve mütevekkil olan, cidd ü cehd bikadr-i istitaa hem fiilen, hem emren ve hükmen ve kavlen idesüz. Ve bunun gibiye raci olanı bir merhamet ve rıfkı az olana buyurasız, teşdid ve tağlize, kema yenbaği, Kal'Allahü Teala:

"Ey Peygamber, kafirlerle ve münafıklarla savaş, karşılarında çetin ol. Onların yeri cehennemdir. O ne kötü dönüş yeridir." (Tevbe IX/73)

Bir aceb nesne vaki oldu, melaletle otururken Kur'an-ı azime tefe'ül itdik, Sultan-ı Sadat Ca'fer-i Sadık işaretini üzere bu ayet geldi:

"Allah erkek münafıklara da kadın münafıklara da -kafirlerle de- kendileri içinde ebedi kalıcı olmak üzere cehennem ateşini va'd etti. Bu onlara yeter. Allah onları rahmetinden kovdu. Onlara bitip tükenmeyen bir azab vardır." (Tevbe IX/68)

İmdi, evvel varmayanların batını müslüman değildir. Hükm-ü muna-fıkıynde kafirlerle azab-ı cehennemde mukim olmakta beraberdir demek işareti düştü.

Bes, teşdid-i maslahat göründü, himmet idesiz, akıbet hacaletle inkisarla gitmeyevüz, belki ferah ve mansur ve muzaffer gidevüz. -Bi avni'llahi Teala ve nusratihi, amin.-

İmdi, gerçi "el-abdü yüdebbiru V'Allahü yukaddiru" kaziyyesi sabittir. El-hükmü lillah. Velakin elinden geldikçe cidd ü cehdi kul taksir etmemek gerekir. Rasulullah'ın ve ashabının sünneti budur. Ve dahi melaletle biraz Kur'an okuyup yatmak vaki oldu. Şükür Allahü Teala'ya envai vecihe lütuflar idüp beşaretler oldu ki, çok zamandır anın misli olmadıydı. Teselli-i tam hasıloldu. Ve bu sözleri söylediğimiz hazretinize, fudul kelim addolmaya! Sevdiğimizizdir Hazretinizi.

Sadeleştirilmiş Hali:

Saf ve tertemiz selamları ulaştırdıktan sonra Cenab-ı Kerim'e arz olunur: Gemi ehlinin kusurundan olan şu olay kalbe kırıklık ve sıkılma getirdi. Görünen fırsatın kaçırılmasına üzüldük, sebepleri:

Birincisi; din gayreti ki, kafirler ferah buldu, düşman şımardı.

İkincisi; sizin idari hususlarda reyinizin yetersiz hükmünüze geçersizlik nispet olunması,

Üçüncüsü; bizim duamızın kabul olunmadığı ve müjdemizin muteber olmadığı zannedilmesi ve başka çok mahzurlar.

Öyleyse yumuşak tavır iyi olmaz. Kim uyumsuzluk etti, kimin ihmali varsa araştırılmalı, şiddetle cezalandırılmalı -azl ve tazir gibi- Böyle yapılmazsa kaleye hücum ve hendekleri doldurmak gerekince önemsemezler. Bilirsiniz, çoğu yasak müslümandır. Ganimet görseler canlarını dünya malı için ateşe atarlar, ama Allah için canını ve başını koyan azdan azdır.

Umudumuz imkan ölçüsünde gerek fiilen gerek emir vermek ve hükmetmek hususunda ciddi ve gayretli olmamızdır. Aynı şekilde ihmalkar davrananları cezalandırma işini merhameti ve insafı az olan birine bırakınız, gerektiği şekilde cezalarını infaz eylesin. Allah Teala buyuruyor:

"Ey Peygamber kafirlerle ve münafıklarla savaş, karşılarında çetin ol. Onların yeri cehennemdir. O ne kötü dönüş yeridir." (Tevbe IX/78)

Bıkmış ve usanmış olarak otururken Kur'an-ı Kerimi araştırdık. Caferi Sadık (r.a.) işaretleriyle şu ayet (aklıma) geldi.

"Allah erkek münafıklara da, kadın münafıklara da -kafirlerle de kendileri içinde ebedi kalıcı olmak üzere- Cehennem ateşini va'd etti.

Bu onlara yeter. Allah onları rahmetinden kovdu. Onlara bitip tükenmeyen bir azap vardır." (Tevbe IX/68) (Düşman üzerine) önce gitmeyenlerin batını Müslüman değildir. (Münafıklırlar) Münafıklar da cehennemde kafirlerle beraber yanacaklardır.

Maslahat icabı himmetinizi alî tutun. Sonunda kalbi kırık ve utanarak gitmeyelim. Aksine ferah, mansur ve muzaffer olarak gidelim -Allah'ın yardımıyla-

Gerçi "Kul tedbîrim alır, Allah takdir eder" kariyesi sabittir. Hüküm Allah'ındır. Ancak kul ciddiyet ve çalışmada kusur etmemelidir. Rasulullah ve ashabının sünneti budur. Yine kalbi kırık biraz Kur'an okuyup yattım. Allah'a şükür, çok zamandır olmayan müjdeler oldu. Tam teselli hasıl oldu. Hazretinize söylediklerimiz fuzuli kelim sayılmasın, sevdiğimizizdir."

Esmâ YOLCU

1 tr.wikipedia.org/wiki/Akşemseddin

2 İslam Ansiklopedisi, c. 1, s. 320.

3 Prof. Osman Özsoy, 1 Haziran 2009 tarihinde Haber7.con internet sitesinde yayınlamıştır.

BİR ÇINARIN İZİNDE OSMAN BEY

Bir önceki sayımızda Kayı boyunun bir aşiretten beyliğe geçiş sürecine dair bir yazı kaleme almıştık. Bu yazımızda ise Osmanlı Devleti'nin bir imparatorluğa nasıl uzandığına dair bilgileri hep birlikte edineceğiz. Batı Anadolu'da küçük bir beylik iken bir cihan devleti olan Osmanlı Devleti'nin bu başarıyı elde etmesinde içte ve dışta elbette birçok sebep mevcuttur. Osmanlı'nın bu kadar büyük bir devlet haline gelişini anlamak için öncelikle padişahlar hakkında bilgi sahibi olmak bize büyük oranda yol gösterici olacaktır. Bu noktada başvuracağımız eser, Osmanlı Devleti'nin yükselme döneminde ele alınmış 16. yy tarihçisi Talikzade' nin Şemailname-i Ali Osman adlı eseridir. Esere baktığımızda görmekteyiz ki padişahların asıl düsturu “ İslam'dan yüce şeref yoktur.” olmuştur. Bu da bize fetihlerin ve yapılan hizmetlerin asıl gayesinin ün ve şöhret olmadığı, tamamıyla amacın yüce dinimiz İslam olduğunu göstermektedir. Mekke ve Medine için Yavuz Sultan Selim'in söylemine hepimiz aşınayızdır elbet, Hadimü'l Harameyn' iş Şerifeyn der kendisine; “Mekke ve Medine'nin hizmetçisi”. Bu da İslam'a dair duruşun bir göstergesidir. Padişahların iyi birer asker olarak yetiştirilmeleri, seferlerde ordunun başında bizatihi bulunmaları da onları başarılı kılan etmenlerdir. Ayrıca padişahlarda velilerin hallerinden de emareler bulunmaktadır. Şair ve sanatkar kimlikleri de mevcuttur. En çok gazel yazan padişahın Avrupa'da Muhteşem Süleyman olarak bilinen Kanuni Sultan Süleyman'a ait olduğunu çoğumuz bilmeyiz.1

Osman Bey öncülüğünde kurulan Osmanoğulları beyliğini diğer beyliklerden ayıran dönemin coğrafi ve siyasi şartlarına bakmamız gerekmektedir. Osmanoğulları'nın çevresine şöyle bir baktığımızda görmekteyiz ki Avrupa'da siyasi birliğin olmayışı ayrıca İngiltere ve Fransa arasında 1453' e kadar sürecek olan Yüzyıl Savaşları Osmanoğulları'nın batı yönünde sefer düzenlemesine ve karşısına onu durdurabilecek hiçbir devletin çıkmamasına neden olmuştur. Bizans İmparatorluğu'nun halka baskı ve zulüm yapması halkın Osman Bey'in hoşgörüsü ve merhametine sığınmasına kapı aralamıştır. Hatta öyle ki halk sokaklarda Bizans zulmünden yılmışlıklarını şu sözlerle ifade etmektedir: “Bizans tekfurunun kukasını görmektense Osmanlı sarığı görmeyi tercih ederiz.” Tabii öte yandan Anadolu'da tek beylik Osmanoğulları değildi. Osmanoğulları batının kargaşasında fırsat bilip batıya yönelirken kendilerine tepki çekmemek adına ve Anadolu'nun gazalarda desteğini almak için Anadolu'daki beylikler ile mücadele etmemiştir. Bu dönemde bizatihi Anadolu dervişleri Osmanoğulları'na bağlılıklarını bildirmiştir. Osmanoğulları'nın haçlılara karşı verdiği mücadeleler adeta onlara bir gaza ve cihat kapısı olmuştur, Abdalan-ı Rum denilen bir oluşum bu sayede oluşmuştur.

Osmanoğulları beyliğinin beylikten devlete geçiş sürecine baktığımızda ise Moğolların baskısından kaçan Orta Asya Türkleri boylar halinde akın akın Anadolu'ya göç etmeye başladılar. Moğol zulmü aslında Anadolu'nun büyük oranda Türkleşmesine olanak sağlamıştır. Anadolu Selçuklu Devleti, Moğollar ile yaptığı Köseadağ Savaşı'nı kaybedince -Anadolu'da aynı zamanda siyasi birlikte mevcut değildi- Osmanoğulları gibi birçok beylik tarih sahnesinde yerini almıştı. Osmanlı da Batı Anadolu'ya akın eden Türk halkını iskan politikası çerçevesinde fethettiği bölgelere yerleştirdi ve o bölgelerin kadim bir Türk yurdu olmasını sağladı.² Hatta bu iskan ve İstimalet (hoşgörü) politikalarının faydalarını Yıldırım Beyazıt döneminde Timur Devleti ile yapılan Ankara Savaşı sonrası Osmanlı Devleti'nin Fetret Devri'ne girdiğinde Balkanlarda hiçbir toprak kaybı olmayışıyla göreceğiz.

Ertuğrul Gazi'nin Söğüt ve Domaniç'e gelişini bir önceki yazımızda aktarmış olduğumuzdan konuya burada biraz açıklık getirebiliriz. Ertuğrul Gazi Anadolu Selçuklu hükümdarı Alaaddin Keykubat'ın emriyle ölümüne kadar Çobanoğulları beyliğine bağlı olarak hüküm sürmüştür. O ölünce de yerine oğlu Osman Gazi geçmiş ve 1324'e kadar 43 yıl bir uç beyi olarak tahtta kalmıştır.³ Osman Gazi beyliğin başına geçtiğinde babası ile çocukluktan beri sohbet ve zikir halakalarında bulunmuştur. Babası Ertuğrul Gazi de ona "Oğlum, beni üz onu üzme!" demiştir. Babası öldükten sonra da sohbetlere devam etmiş aynı zamanda en büyük destekçisi olmuştur. Osman Gazi bir gün arkadaşına misafir olarak gitmiş, iki arkadaş akşama kadar konuştuktan sonra arkadaşları uyuması için ona bir oda vermiştir. Osman Gazi odada Kuran'ı Kerim'i görünce o varken ben ayaklarımı uzatıp yatamam, deyip neredeyse sabaha kadar uyuyamamıştır. Bu arada ayaklarını uzatmadan başını yastığa doğru şöyle bir koyarken dalıverir. İşte o anda Cenab-ı Hak tarafından bir nida gelerek şöyle buyrulur: "Ey Osman, çün sen benim kelimama hürmeti tazim idüp izzet ü ikram eyledin. Ben dahi sen ve senin evladını ve etbanını ve eşyanı alemde ebedi muazzez ve mükerrem ve muhterem kıldım." Bu sözden sonra Osman Gazi Şeyh Edebali'nin sohbetlerine daha çok katılmaya gayret etti. Dergahta gecelediği günlerden bir gece bir rüya gördü. Rüyasında hocası Şeyh Edebali'nin koynundan birden bire bir hilal zuhur etti. Bu hilal gözle görülecek şekilde büyüyüp yükseldi ve kendi göğsüne girdi. Ondandan sonra yanlardan bir ağaç çıkararak gittikçe büyüdü. Yeşilliği, güzelliği ve dalları gittikçe artarak büyüyordu. Dalların gölgesi üç kıtaya kadar dağlara ve denizlere yansımaktaydı. Ağacın kökünden deniz gibi gemilerle örtülmüş Nil, Fırat, Dicle ve Tuna nehirleri çıkıyordu. Bu dalların yaprakların altında ezan sesleri, birçok insanın yaşamı ve bereketli topraklarda yaptıklarını görmekteydi. Sabah olunca rüyasını Şeyh Edebali'ye anlattı. Şeyh Edebali de ona "Müjde ey Osman, Hak Teala sana ve senin evladına saltanat verdi. Bütün dünya evladının himayesi altında olacak ve kızım Malhun Hatun da sana eş olacak." diyerek rüyasını tevil etti. Osman Gazi böylece on dokuz yaşında Şeyh Edebali'nin kızıyla evlendi.⁴ Şeyh Edebali'nin desteğinin yanında aynı zamanda Ahilik teşkilatının da desteğini yanına alarak kuruluş döneminde güçlenmiş, teşkilata her açıdan destekçi olmuşlardır.

Şeyh Edebali'den bahsetmeden Osmanlı Devleti'ni anlatmaya çalışırsak eksiklik yapmış oluruz. Şeyh Edebali, söylediği nasihatler ile Osman bey kadar sonrasında gelen hükümdarları da derinden etkileyen, Osmanlı Beyliği'nin adeta mihenk taşı olarak niteleyebileceğimiz önemli bir zattır. Kendileri 1208 yılında Kırşehir ilinde dünyaya gelmiştir. Sadrettin Konevi ve Mevlana Celaleddin'i Rumi Hazretleri'yle çağdaştır. Künyesi İmadüddin Mustafa b. İbrahim b. İnanç el Kırşehri'dir. Şeyh Edebali, ilk tahsilini Karaman'da yaptı. Hanefi hukukçusu Necmeddin ez Zahidi'nin öğrencisi oldu. Buradan da Şam'a giderek eğitimini tamamladı, oradan da Eskişehir'e yerleşerek bir zaviye kurdu. Aşık Paşazade zaviyesinin hiç boş kalmadığını oradan gelen geçen herkesin hem maddi hem manevi olarak ihtiyaçlarını giderdiğini söylerler.⁵ Şeyh Edebali aynı zamanda Ahilik teşkilatının da lideriydi. Osman Gazi'nin Şeyh Edebali'nin kızı ile olan evliliği de bu açıdan dönemin ahilerinin desteği alınması hasebiyle önem teşkil etmiştir. Osman Gazi de kendisine damat olduğu hocasına büyük önem göstermiş, her işinde ona danışarak her türlü konuda yol gösterici olmasından hoşnut olmuştur. Ömrünü talebelerine ilim öğretmekle geçiren Şeyh Edebali 1326 yılında Bilecik'te vefat etti ve orada adına bir türbe yaptırıldı.⁶

Osman Gazi 1281’de babasından 4800 km² olarak aldığı toprak mirasını Bizans tekfurlarıyla yaptığı mücadeleler sonucunda 16.000 km² ‘ ye çıkarmış ve oğlu Orhan Gazi’ye devretmiştir. Osmangazi’nin bu mirası bugünkü Bilecik, Eskişehir merkez ilçesi, Sakarya’nın Geyve, Akyazı, Hendek ilçeleri, Kütahya’nın Domaniç ve Bursa’nın Mudanya, Yenişehir ve İnegöl ilçelerinden ibarettir. Anadolu halkı Moğol zulmünden ve ağır vergilerinden bıkmış bir halde adeta Osman Bey’i Bizans halkı da dahil olmak üzere bir kurtarıcı olarak görmüşlerdir.⁷ Osman Gazi Batı Anadolu’da bir hükümdar olsa da Orta Asya Türk

geleneklerinden vazgeçmeyerek o gelenekleri sürdürmeye devam etmiştir.

Yani hükümdar olarak sadece kendisini ve hanedanın bekasını düşünmeyip Müslim-gayrimüslim demeden bütün tebaasının ihtiyaçlarını gidermeye çalışmıştır. Yapılan imarethaneler ile aç açıkta halk bırakılmamaya çalışılmıştır. Osman Gazi bir uç beyi olduğu andan itibaren her alanda teşkilatlı bir devlet kurmaya çalışmıştır.⁸ Maddi ve manevi önderler, iyi komutanlar yetiştirilerek önemli mevkiiler için gelecek adına yıkılmaz temeller atılmıştır. Ondandır ki gelecek padişahlar bu düsturdan ayrılmayarak kalıcı eserler bırakmışlardır. Aşık Paşazade’nin Osman Bey için yazdığı mısralar onun dönem için özlenen bir lider olduğunu bizlere göstermektedir:

*Kuşandı din kılıcını bele Osman
Ki ede İslam’i izhar Osman
Açıldı İslam’a hizmet kapısı
O kapının mihtahı oldu Osman
Çünkü küfür zulmetti Rum’u tutmuştu.
Diler ki alemi nur ede Osman
Muhammed ümmetinin serveridir.
Kavuşsun Nusret’i Rahman’a Osman*

Allah onlardan razı olsun
Selam ve dua ile...

Dihye IŞIK

1Abdülkadir Özcan, Bir Osmanlı’nın Kaleminden Osmanlı’yı Cihan Devleti Yapan 20 Sır, Derin Tarih, Sayı.34 Ocak 2015, s. 34-37

2Nurdan SAFAR, Osmanlı Kuruluş Döneminde Devlet, s. 431-434,

3http://www.ttk.gov.tr/templates/resimler/File/Makaleler/276/276_6/276_6.html

4Yılmaz ÖZTUNA, K1 Ahmet ŞİMŞİRGİL, KAYI- I , Timaş yayınları, 2015, s. 23-25.

5http://mucursedanlisesi.meb.k12.tr/meb_iys_dosyalar/40/05/964130/icerikler/seyh-edebali-kimdir_33294.html

6Ahmet ŞİMŞİRGİL, KAYI-I, Timaş Yayınları, 2015, s. 27.

7Yılmaz ÖZTUNA, Kısa Osmanlı Tarihi, Derin Tarih Kültür Yayınları, 2015 s. 9.

8Osmanlı Tarihi, s.8-9 , Derin Tarih Kültür Yayınları

İSLAM HUKUKU' NA GÖRE SATIŞ BAHSİ

Bir önceki sayıda başladığımız satışlar bahsi konusuna kaldığımız yerden devam ediyoruz. Bu ayki sayımızda "Satışta Akid ve Alınan Malın Hükümü" nü işleyeceğiz Allah' ın izniyle.

Bu konumuzu 2 bölüme ayırıyoruz:

Alışverişte akid

Satılan şey ve onun bedeli

1) Alışverişte Akid:

Alışverişte sözlerin mülkiyetten haber vermesi gerektiği için, sözlerin hangi dilden olursa olsun ya geçmiş ya da şimdiki zaman çekimiyle yapılması gerekir.

Söz, gelecek zaman çekimi ile söylenirse, bu kelimelerle akid yapılmış olmaz.

Eğer akid emir çekimi ile olursa, akidin geçerli olması için 3 lafız gerekir. Alıcı "Bana sat." derse ve satıcı da "Sattım." derse, akdin tahakkuku için alıcının yeniden "Ben satın aldım." demesi gerekir.

Soru cümlesi ile akid yapılamaz. Alıcı satıcıya "Bu malı bana satar mısın ya da sattın mı?" demesi üzerine, satıcı "Sattım." dese akid geçerli olmaz. Ancak müşteri yeniden "Ben satın aldım." dese akid yapılmış olur. Aynı şekilde satıcının "Şu malı benden satın aldın mı?" demesine karşılık alıcı "Satın aldım." dese, satıcı "Ben de sattım." demezse akid yapılmış olmaz.

Bir kimse "Şunu sana şu kadar bedelle satıyorum." der; alıcı da "Ben de aldım." derse alışveriş tamam olur.¹

Biri geçmiş diğeri gelecek zaman olan iki lafızla satış gerçekleşemez.

Taraflardan biri verdim veya aldım derse, öbürü kabul edip etmemekte serbesttir. Buna "kabul serbestliği" denir. İsterse aynı mecliste kabul eder, isterse de reddeder.

Yazmak ve haber göndermek de söyleme yerine geçer. Yazının gönderildiği ve haberin verildiği meclis alışveriş meclisi olarak kabul edilir.

Alıcı ve satıcıdan biri, karşı tarafın dediğini kabul etmeden meclisten kalkarsa söylenen söz hükümsüz olur. Çünkü meclisten kalkmak, vazgeçmenin kanıtıdır.

İcab ve kabulden sonra satış kesinleşir ve taraflardan hiçbiri satıştan cayamaz.

Satış hem peşin bedelle hem de süresi belli olan vadeli bedelle caizdir. Peygamber Efendimiz (sallallahu aleyhi ve sellem)' in bir Yahudiden belli bir vadeyle yiyecek satın aldığı ve zırhını Yahudiye rehin olarak bıraktığı rivayet edilmiştir.² (Buhari (rehin bahsi) C.1 S.314 ve (cihad bahsi) C.1 S.409, Müslim (alım-satımlar) C.2 S.31

Kabulün, satılan şeyde değişiklik meydana gelmesinden önce yapılması şarttır. Örneğin, bir kimse sıkılmış üzüm suyu satar, müşteri ise onu şarap olana kadar kabul etmeyip sonra ederse, bu alışveriş caiz olmaz.

Bazen de alışveriş, konuşmaksızın almak vermek şeklinde olur. Buna bey-i teati denir. Bunda satılan şeyin iyi olması ve olmaması arasında bir fark yoktur. Bu, sahihtir.³

2) Satılan şey ve onun bedeli: Kuduri' ye göre akid esnasında belirlenen şey, satılan şeydir (aynıdır). Ayn olmayan şey ise bedeldir, pahadır.

Aynlar 3 çeşittir:
Daimi bedeller
Daimi satılanlar
Satılan şeylerle bedeller arasında olanlar

Daimi bedeller: Dirhemler, dinarlar ve bunlara mukabil olanlar ve benzeyenler.

Daimi satılanlar: Bunlar değişik adetler ve emsal sahibi olmayan aynlardır. Ancak, bunlardan bir bedel olarak, vasıfları belirlenip, bir zamanlar kayıt altına alınan elbise ve kumaşlar müstesnadır.

Satılan şeylerle bedeller arasında olanlar:

Mekilat: Buğday ve arma gibi, kilo ile ölçülen şeylerdir.

Mevzumat: Yağ, bal, şeker gibi tartılan şeylerdir.

Adediyyat-ı mütekaribe: Ceviz, yumurta gibi bir adedi ile fertleri arasında kıymetçe mühim farklılıklar bulunmayan ve miktarı adetlerle sayılarak tespit edilen şeylerdir.³

Bunların hepsi bir bedel karşılığında verilirse mebi (satılan şey) olurlar. Bunlar eğer bir bedel karşılığında verilmezlerse şuna bakılır:

Eğer ikisi de ayn ise, bu caiz olur ve bunlar bu durumda mebi (satılan şey) olurlar.

Eğer birisi ayn, birisi zimmette vasıflanmış borç ise, bu durumda bunlardan birisinin mebi (satılan şey) kılınması caiz olur. Ancak, ayrılmadan önce de alacağın alınması şarttır.

Satılan bedel de borç olursa bu caiz olmaz. Çünkü bu yanında bulunmayan bir şeyin satılmasıdır ki böyle bir şey caiz değildir.

Satılan şey ile onun bedelinin bilindiği hallerde, bu şey satılmış demektir. Satılan bu şey, menkul (taşınan şey) olduğu zaman satışı, teslim almadan önce caiz olmamaktadır.

Fakat mehir bedeli, hulu (kadını mal karşılığında boşama) bedeli ve kasden vaki olan kan bedeli ayn olursa bunlar teslim alınmadan önce yapılan pazarlık caiz olur.

Bu caiz olmayan şeylerin tamamı, teslim almakla caiz olur. Hibe ve benzeri gibi.

Vasiyet ve miras yoluyla bir menkule sahip olan kimsenin, onu teslim almadan satması caiz olur.

Bir ev ya da bir akar satın alan kimsenin, onu teslim almadan, -sattıksızın- bağış yapması, bütün alimlerimize göre caiz olur. Bu şahsın bu şeyi satması, İmam Ebu Hanife (r.a.) ile İmam Ebu Yusuf (r.a.)' a göre caizdir. İmam Muhammed (r.a.)' e göre, bu şahsın orayı satması caiz değildir.

Bu kimsenin o yeri satıcıdan teslim almadan önce kiraya vermesi de, bütün alimlerimize göre caiz olmaz.

Nevazil' de şöyle nakledilmiştir:

Bir kimse bir ev satın alıp, onun parasını vermeden ve teslim almadan önce vakfederse; bu askıda bırakılmış bir iştir. Parasını verip, evi teslim alırsa, bu şahsın vakfi caiz olur.

Bize göre bir bedeli ve alacağı almadan önce, tasarrufta bulunmak caizdir.³

Bu konumuzun da burada sonuna geldik. Allah bizleri alışverişte ve ticarete doğruluktan ayrılmayan kullarından eylesin inşallah.

Gönüllerimizin her daim Allah'ın zikriyle dolması dileğiyle...

Allah'ın selamı üzerinize olsun.

YAĞMUR DAMLA

1 Fetavayı Hindiyeye, Kitabul Büyu (Alış-Veriş Kitabı)

2 İslam Fıkhı El Hidaye Tercemesi, Satışlar Bahsi

3 Fetavayı Hindiyeye, Kitabul Büyu (Alış-Veriş Kitabı)

ÇAY SOHBETLERİ

Ey dost, her şeyden vazgeçip yalnız onun adını tesbih etmek Adem'in varoluş amacıdır. Kul Allah'ı her tesbihinde ona bir adım daha yaklaşır. Gayesi yalnız ona meftun ve yalnız ona teslim olmaktır. Nice tesbih edenler vardır ki dilindeki her Allah lafzı ilmek ilmek gönlüme işlenir...

-Sübhanallah, yaratılan varlıkların Allah'tan uzak olduğunu ifade eder. Yani, Allah yaratılan hiçbir varlığa, hiçbir şekilde benzemez. Hiçbir şeye benzemeyen Allah'a yaklaşmak için önerileriniz nelerdir?

Dervişler kısa ve öz yoldan Allah'ı zikretmeye gayret etmelidir. Bunun kısa ve öz yol olduğunu düşünüyorum. Kardeşler her an abdestli bir şekilde ibadete hazır halde olmalıdır. İnsan Allah'ı zikrettiğçe Allah'a yaklaşır. Biz onu zikrettiğimiz müddetçe o da bizi zikrediyor inşallah.

-Elhamdülillah, alemde ezelden ebede her ne kadar hamd ve şükür varsa hepsinin Allah'a mahsus olduğunu ifade eder. Dilimiz elhamdülillah diye teşbih ederken, davranışlarımızla nasıl hamd ederiz?

Yediğimiz içtiğimiz her şeye elhamdülillah diyoruz. Bu şükürümüzün göstergesidir. Allah'ın verdiği ikramları kardeşlerle paylaşarak zikredip hamd edenlerden oluruz. Peygamber Efendimiz sallallahu aleyhi ve sellem, elinizdeki hurmayı paylaşın, diyerek hamd etmenin önemini ümmete fiili olarak göstermiştir.

-Allahu Ekber; Allah en büyük, anlamındadır. Peygamber Efendimiz sallallahu aleyhi ve sellem her karşılaştığı zorlukta "Allahu Ekber" diye tesbih ederdi. Siz zorluklarla karşılaştığınızda nasıl dua edersiniz ve bize nasıl dua etmemizi tavsiye edersiniz?

O anda ağızımızdan çıkan kelime çok önemli "Hay mı dedin, Hak mı?" yoksa anne, baba mı dedin? Bu senin ne kadar Allah'ı zikrettiğini gösterir. Hep beraber temiz ağızla dua etmeliyiz. Her namaz sonrası bütün kardeşlere dua ederim, etmemiz gerektiğine de inanıyorum. Hayatımızın her alanına onu teşbih etmeyi yaymalıyız.

Ebu Hureyye radiyallahu anh, Peygamber Efendimiz sallallahu aleyhi ve sellem'in "Kim günde yüz defa 'sübhanallahu ve bihamdihi' derse günahları denizin köpüğü kadar da olsa bağışlanır." buyurduğunu rivayet etti. (Buhari, Müslim, Muvatta, Tirmizi)

Cümlemizin bu affa nail olması dileği ile...

İSLAMDA EVLİLİK İDDET VE MATEM

Esselamü Aleyküm Verahmetullah
Bismillahirrahmanirrahim

Geçtiğimiz sayıda, boşanma hukukunun içinde yer alan kadına mehir ödenmesi konusuna temas etmiştim. Bu sayımızda da yine boşanma hukukunun içinde yer alan “iddet beklemek” konusunda bilgi vermeye çalışacağım.

Evvela iddet kelimesini açıklamakta fayda var. İddet, nikahın herhangi bir sebepten dolayı sona ermesi ile kadının beklemesi lazım gelen süredir. Bu süre, ölümle nikahın sona ermesinde başka, boşanma ile sona ermesinde başka, nikah sona erdiğinde hamile olanda ise başkadır. Detayları şu ayeti kerimelerden açıkça öğrenebiliriz:

“Bosanmış kadınlar,kendi başlarına üç ay hali (adet veya temizlik müddeti) beklerler...”⁽¹⁾

İçinizden ölenlerin geride bıraktıkları eşleri, kendi başlarına dört ay on gün beklerler. Sürelerinin sonuna vardılar mı kendileri hakkında marufa (dini bakımdan uygun görülen) uygun olarak yaptıkları şeyde size bir günah yoktur...”⁽²⁾

“Kadınlarınızın içinden adetten kesilmiş olanlarla adet görmeyenler arasında tereddüd ederseniz onların bekleme süresi üç aydır. Gebe olanların bekleme süresi ise yüklerini bırakmalarıdır (doğum yapmaları)...⁽³⁾

Hamile olan kadın ile ilgili, kadının doğum yapmasına ister 1 gün olsun, ister 9 ay olsun, hüküm değişmez, iddet bekleme süresi doğum yapmasıyla biter.

Elbette bunların dışında da bilinmesi gereken başka bilgiler vardır. Örneğin yaşı küçük olduğundan dolayı adet görmeyen, ama kendisi ile cinsel ilişkiye girilmiş olan kadın da adetten kesilmiş kadın ile aynı hükümdedir, yani üç ay iddet beklemesi gerekir.

Bir diğer husus da kocası kayıp olan kadın ile ilgilidir. Kocası kayıp olan kadına bir adam kocasının öldüğünü söylese o kişi, kocasının öldüğüne şahitlik edip cenazesine de katıldıysa ve güvenilir bir kimse ise kadın o andan itibaren dört ay on gün süreyle iddet bekler.

İddet beklemekte olan kadına bir başka erkeğin açıkça nikah yapma teklifinde bulunması caiz olmaz, ancak iddeti bittikten sonra onunla nikahlanmak istediğini ima edebileceğinin caiz olduğu şu ayeti kerimede ifade buyrulmuştur:

(İddet bekleyen) kadınları nikahlamak istediğinizi, ima yoluyla bildirmenizde veya böyle bir arzuyu gönüllerinizde saklamanızda üzerinize bir günah yoktur. Allah, sizin onları muhakkak ileride anacağınızı bilmıştır. Onlarla gizlice sözleşmeyin! Ancak (ima yoluyla) uygun bir söz söylemeniz müstesna... (Farz olan) iddetlerini bitinceye kadar da nikah bağına bağlamaya azmetmeyin!...⁽⁴⁾

Buraya kadar hangi kadının ne kadar iddet beklemesi gerektiğine temas ettik, bir de iddet beklemekte olan kadının barınması ile ilgili konuya kısaca değinmekte fayda var.

Allah (c.c) Talak Suresi 6. ayeti kerimesinde,

“ Sizin ikâmet ettiğiniz yerin bir kısmında, gücünüz yettiği kadar onları oturtun. Ve onları sıkıntıya düşürmek için onlara zarar vermeyin ve eğer onlar yüklü (hamile) iseler o taktirde yüklerini bırakıncaya (doğum oluncaya) kadar onlara infâk edin (nafakalarını verin). Ve eğer bundan sonra sizin için emzirirlerse, o zaman onların ücretlerini verin. Ve maruf ile aranızda görüşün. Ve eğer bir güçlüğünüz olursa (zorlanırsanız), o taktirde onu bir başkasına emzirteceksiniz.” buyurmaktadır.

Bir başka ayeti kerimede de,

“ Onları evlerinden çıkarmayın, kendileri de çıkmasınlar, ancak aşikar bir kötülük yapmışlarsa başka.” buyrulmaktadır⁽⁵⁾ Alimler kötülükten kastedilenin, kadının itaatsizliği veya zina etmesi gibi fiiller olduğunu belirtmişlerdir. Kendisi evini terk eden kadınlar için ise *“...ancak kadınlar çıkarlarsa, kendilerinin meşru olarak yaptıklarından dolayı size bir sorumluluk yoktur.”*⁽⁶⁾ buyrulmuştur.

Yazımı, kocası ölen kadının yas tutması ile ilgili bir hadisi şerifle noktalamak istiyorum. Cenabı Hakk eksik ve noksanlıklarımızı tamam eylesin inşaallah.

“Allaha ve ahiret gününe inanan bir kadına, bir ölü üzerine üç günden fazla matem tutması helal olmaz, fakat kocası müstesna, ona dört ay on gün matem tutar.”⁽⁷⁾*

Sıddıka Amine

1- Bakara 228

2- Bakara 234

3-Talak 4

4- Bakara 235

5- Talak 1

6- Bakara 240

7-Tirmizi, Müslim

*Kaynak olarak Fetavayi Hindiyeye ve Küttüb-i Sitte kullanılmıştır.

ERGENLİKTE FİZİKSEL GELİŞİM

Ergenlik dönemi çocukların fiziksel, sosyal, duygusal bakımdan yeni bir sürece başladığı bir dönemdir. Bu dönemde hem ergenin kendisinden beklentisi hem de çevrenin ondan beklentisi yavaş yavaş değişmeye başlar. Bu değişim süreci kızlarda 10-12, erkeklerde ise 12-14 yaşlarında kendini gösterir. Bu süreçte yaşayacağı bütün bu değişim hakkında önceden mutlaka bilgilendirilmelidir. Aksi takdirde bu döneme hazırlıksız yakalanan gençlerde yaşanan değişimleri bir eksiklik, sorun olarak görme, bedensel gelişiminden dolayı duyduğu rahatsızlıkları gelişmemesine bağlayarak kendini yalnızlığa itme gibi sıkıntılar yaşanabilir.

Ergenlik döneminde gelişmelerin en çok yaşandığı alanlardan biri fiziksel olarak yaşanan değişim ve gelişmelerdir. Peki bu gelişim ve değişimler nelerdir?

Boy uzaması: Ergenliğin habercilerinden bir tanesi boy uzamasıdır. Kızlar erkeklerden önce ergenliğe giriş yaptıklarından dolayı bu dönemin başlangıcında kızların daha uzun erkeklerin kısa kaldığı görülür. Ancak daha sonra bu fark zamanla kapanır. Hatta erkeklerin daha uzun olduğu görülür. Boy uzaması kızlarda 16-18, erkeklerde ise 18-20 yaşlarına kadar devam eder.

Kilo artışı: Boy uzamasıyla birlikte vücut ağırlığında da artışlar görülür. Ergenlik öncesinde kızların ağırlığı erkeklere göre daha azken, ergenlikle beraber kızların aynı boy uzamasında olduğu gibi erkeklerden daha kilolu olduğu görülür. Daha sonra boy uzamasında olduğu gibi erkeklerin ağırlığı kızlara göre artar.

Kemik-kas gelişimi: Bu dönemde kızlarda kas spazmları (kramp) görülebilir. Erkeklerde ise daha çok eklem ağrıları görülür. Vücuttaki değişim ve gelişimler aynı hızda gerçekleşmez. Dolayısıyla vücutta yaşanan değişimlere ergen hemen uyum sağlayamayabilir. Örneğin başlarda kemik kas koordinasyonunun tam olarak sağlanamaması nedeniyle gençlerde sakarlık ve beceriksizlik görülebilir. Anne-babaların bu dönemde gençlerin yaptığı sakarlıklara sinirlenmeden, anlayışlı bir yaklaşım sergilemelidir.

Yağ dokusunda artış: Vücudun gelişmeye başlamasıyla vücudun yağ dokusunda artışlar görülür. Özellikle saçta ve deride yağlanmalar artar. Deride artan yağlanmayla birlikte çocuklukta pürüzsüz temiz yüz değişir, sivilceler ve siyah noktalar oluşmaya başlar.

Başta meydana gelen değişim ve gelişmeler: Baştaki organlar da diğer fiziksel gelişmelerde olduğu gibi aynı anda gelişmez. Önce burun, üst dişler ve alt dişler gelişir. Daha sonra alın genişler, gözlerin arası açılır. Elmacık kemikleri ortaya çıkmaya başlar. Deri yaşanan yağlanmayla birlikte çocuklukta yumuşak dokusunu kaybeder. "Biz insanı en güzel biçimde yarattık."(Tin/95) ayetinde belirtildiği gibi insan yaratılışından itibaren mükemmel bir varlıktır ve kendi gelişimini en güzel şekilde tamamlar. Yaşanan bu değişim ve asimetrik görünüm ergenlik döneminin sonunda tamamlanarak düzelir.

Diğer gelişim ve değişimler: Kızlarda ve erkeklerde hormon değişimiyle birlikte tüylenmeler görülür. Tüyler, bu bölgedeki ter ve yağ bezlerinin, üreme organlarının salgıladığı kokuların çevreye yayılmasına, temizlenmediğinde de enfeksiyonlara neden olabilir. Dolayısıyla gençlerin bu tüylenmelerin temizliğinin nasıl yapılacağı noktasında ebeveynleri tarafından bilgilendirilmesi yararlı olacaktır. Ayrıca zamanla vücudunda tüylenmeler olacağı konusunda da çocukların bilgilendirilmesi gerekir aksi takdirde çocuklar bunu kendilerinde oluşan bir rahatsızlık, eksiklik olarak görebilirler.

Hormonların gelişimiyle birlikte kızlarda ay başı hali-regl dönemi denilen kanamalar görülürken, erkeklerde sperm üretimi başlar.

Ebeveynlerin, ergenlerin bu döneme daha kolay uyum sağlaması için çocuklarını ergenlik hakkında bilgilendirmesi gerekir. Bu bilgilendirmenin ne kadar ayrıntılı olacağı çocuğun bulunduğu yaşa göre belirlenmelidir. Bilgilendirme için çocuğun soru sormaya başladığı zaman en uygun zamanlardır. Soru sormaması halinde ise en geç 10 yaşında çocuklara yaşayacağı fiziksel gelişim ve değişimler hakkında bilgilendirmeler yapılmış olmalıdır. Aksi takdirde çocuklar yaşadıkları değişimleri eksiklik, kusur olarak görüp utanç duyabilirler. Örneğin yaptığı sakarlıkların gelişiminin doğal bir sonucu olduğunu bilmeyen bir çocuk bundan utanç duyup kendinde bir eksiklik olduğunu düşünebilir. Bunun sonucu olarak da kendisi hakkındaki bu olumsuz düşünceler ergenin kimlik gelişimini olumsuz yönde etkiler.

MALZEMELER:

✚ Renkli Karton

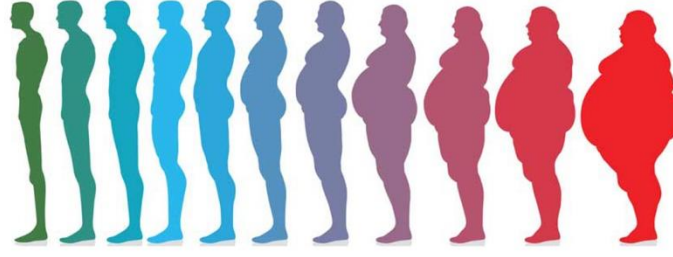
✚ Renkli Keçeli Kalemler

✚ Bant

✚ A4 Kağıdı

✚ A4 kağıdına 30 günü temsilen bir çizelge çizilir. Çizelgenin etrafı istenilen şekilde süslenecek çocuk için cazip hale getirilir. Çocuk tuttuğu oruçları çizelgede işaretler. Etkinliğin amacı çocuklara ramazan bilincini kazandırmak, orucu çocuklar için eğlenceli hale getirmek. Orucunu tutan çocuğa iftarda ödül olarak hurma gibi yine ramazan ile özleşmiş bir yiyecek ya da çocuğun sevdiği bir yiyecek verilerek hem iftar hem oruç tutma alışkanlığı kazandırarak bu olumlu davranışı ödül ile pekiştirmiş oluruz.

SAĞLIK OBEZİTE

“Bir de o insan yiyeceğine baksın!” (Abese/24)

Obezite, yağ doku kitlesinin aşırı olması halidir. Her ne kadar artmış vücut ağırlığı ile eşdeğer görülse de, bu her zaman doğru değildir; zayıf fakat kaslı bireylerde yağ dokusu artışı olmadan standartların üzerinde vücut ağırlığı gözlenebilir. Vücut ağırlığı toplumlara göre dağılım gösterdiğinden tıbbi olarak zayıf ve obez ayrımı tartışılmalıdır. Bu nedenle obezite, ölüm ve hastalık ilişkisi göz önüne alınarak daha efektif olarak tanımlanmıştır.

Yağlanmayı direkt olarak ölçmemesine rağmen obezitenin ölçümü için en yaygın kullanılan yöntem VKİ (ağırlık/boy²), antropometri (deri kıvrım kalınlığı), dansitometri (sualtı ağırlığı), BT (bilgisayarlı tomografi) ileidir. ‘Metropolitan Yaşam Tabloları’ ndaki bilgilere göre yakın VKİ’ne sahip kadın ve erkekler kıyaslandığında kadınların yağ oranı daha fazladır. Hastalık ile ilgili verilere göre hem kadın hem erkeklerde obezite için sınır değer 30 dur. Geniş toplumlar üzerinde yapılan çalışmalarda VKİ>25 olan kimselerde metabolizma ve kalp damar hastalıklarının artmaya başladığı ileri sürülmüştür. Yağın vücuttaki varlığının yanında dağılımı da hastalık riskleri açısından önemlidir. Özellikle gövde kısmında bulunan cilt altı yağ dokusu kalça ve bacaklarda bulunandan daha önemlidir. Bu ayırım en kolay bel-kalça oranı ile yapılır. Kadınlarda 0.9, erkeklerde ise 1’in üstü anormal kabul edilir ve diyabet, hipertansiyon, hiperlipidemi gibi komplikasyonlar açısından yüksek risk ihtiva eder. “Türkiye Beslenme ve Sağlık Araştırması-2010” ön çalışma raporuna göre Türkiye obezite sıklığı; kadınlarda %41.0, erkeklerde %20.5, genel toplumda ise %30.3’dür.

Enerji dengesinin fizyolojik olarak enerji alım ve tüketim düzenlenmesi hormonal ve sinirsel sistemlerce gerçekleştirilir. Bu sistemlerdeki küçük dengesizlikler bile vücut ağırlığı açısından büyük değişikliklere sebep olurlar. Örneğin %0.3 ‘lük bir pozitif dengesizlik 30 yıl sonunda 9 kilo artışına sebep olmaktadır. Vücuttaki sinirsel ve hormonal düzenleme mekanizmasına göre kilo kaybı ile iştah artar ve enerji tüketimi azalır, aşırı beslenmede ise iştah azalırken enerji tüketimi artar. Bu adaptasyon yanıtlarının ana düzenleyicisi yağ hücresi kökenli bir hormon olan leptindir. Leptin enerji tüketimi, iştah ve bunları düzenleyen hormon sinir fonksiyonlarını etkileyen beyin bölgelerinde (özellikle hipotalamus) yer alır.

Enerji tüketimi vücutta dört yoldan olur:

- 1) İstirahatte bir kimsenin harcadığı enerji (bazal metabolik hız)
- 2) Vücutta yıkıma uğramış ve depolanmış yiyecekteki enerji
- 3) Egzersizle oluşan ısı sonucu yakılan enerji
- 4) Kronik kalori alımına cevap olarak artan adaptif ısı artışı

Bunlardan bazal metabolizma ile alınan kalorinin %70’i yakılırken yalnız %5-10’u egzersizle kaybedilir. Sonuç olarak günlük kaybedilen enerjinin önemli bir kısmı sabittir.

Obezitenin sebepleri henüz tartışmalı olsa da bilinen, obezitenin gelişmesinde hem çevre hem genetik faktörlerin etkili olmasıdır. Birlikte ya da ayrı yetiştirilmiş tek yumurta ikizlerinin yakın

VKİ'ne sahip olmaları genetik ilişkiyi desteklerken obeziteye en yatkın kimselerin bile kıtlık söz konusu olduğunda obez olmaması çevrenin anahtar bir rol oynadığını kanıtlar niteliktedir. Ayrıca toplum çalışmaları ve deneysel veriler uyku yoksunluğunun obezitede artışa yol açtığını düşündürmektedir. Çocuklarda ise obezite televizyon izlenerek geçirilen süre ile büyük ölçüde ilişkilidir.

Obezitede gıda alımının yeri nedir? Obezler zayıflardan daha mı çok yer? Birçok obez kişi az miktarda yediklerine inanırlar ve bu iddia pek çok besin alımı ile ilgili anketlerle de desteklenmiştir. Ancak kişiler daha obez oldukça enerji tüketiminin arttığı ortaya konulmuştur. Çünkü metabolik olarak aktif yağsız doku, obezite ile artmaktadır. Termodinamik kurallara göre obez kimse vücut ağırlığını korumak için ortalama kilodaki bir kimseden daha fazla yemek yemek zorundadır. Ancak bebeklik veya çocukluk döneminde obez olanlar, olmayanlara oranla daha düşük istirahat enerji tüketimine (bazal metabolik hız) sahiptirler. Bu da onlara günlük daha düşük kalori alımının yetebileceği anlamına gelmektedir.

Obezitenin patolojik sonuçlarına bakıldığında başta kalp damar hastalıklarına bağlı olmak üzere tüm nedenlere bağlı ölümlerde %50-100 artmış risk vardır. Günümüzde sigaradan sonra en önemli önlenilebilir ölüm sebebi obezitedir. VKİ>45 olan 20-30 yaşlarındaki bir erkeğin beklenen yaşam ömrü 13 yıla kadar kısalabilir. Obezitenin sebep olabileceği diğer hastalıklar ise insülin direnci ve tip 2 DM, hem kadınlarda hem erkeklerde üreme eksenini etkileyen bozuklukların çoğu obeziteyle ilgilidir. Kalp damar hastalıkları, akciğer hastalıkları(obstrüktif uyku apnesi, astım, hipoventilasyon sendromu), safra taşı, kanser(erkekde kolon, rektum, prostat, karaciğer, özofagus, pankreas; kadında ise safra kese ve kanalı, meme, rahim, serviks, over kanserlerinin ölümcüllüğünde artış gözlenmiştir.), taşınan yükün artışına bağlı olarak osteoartrit artışı, deri kıvrım yerlerinde koyulaşma, inme, bunama, üriner sistem inkontinens(idrar tutamama), psikolojik(kendine saygısını yitirme ve depresyon, vücut algısı bozulması, sosyal damgalanma) pek çok rahatsızlığa sebep olmaktadır.

Tedavisi risk ve mevcut durum değerlendirmesi yapılmasının ardından hasta kendisini hazır hissettiğinde başlanmalıdır. Tedavi de iki zıt kuvvetin uyumluluğu olarak öngörülebilir:

Motivasyon veya hastanın değişme isteği.

Direnç veya hastanın değişime karşı direnç durumu.

Hastaya başlanılan tedavi başta yaşam tarzı değişikliği olmak üzere diyet tedavisi, fiziksel egzersiz, farmakolojik tedavi (merkezi sinir sistemine etkili ilaçlar, çevresel yoldan etkili ilaçlar, endokannabinoid sisteme etkili ilaçlar: kannabinoid sistem duygu değişikliği, ağrı yönetimi, beslenme, çevresel yağ metabolizmasının işlevsel fonksiyonlarında yer alır.), en son tercih edilen yoldur. Bariatrik cerrahi ciddi obez (VKİ>40) veya sağlık sorununun yanında obezite (VKİ>35) olan kimselerde önerilir.

“Ümmetim hakkında korktuğum şeylerin en korkuncu (tehlikelisi) şunlardır: Karın büyüklüğü (göbek bağlamak), çok uyku, (maddi ve manevî) tembellik ve yakîn (iman) zayıflığıdır.” (Suyuti, Fethu'l-Kebir, I, 58.)

Beyza ÇELİK

Şizofreni kişilik bölünmesi, zayıf kişilikli olma, zeka geriliği veya tembellik değildir. Şizofreni; kişinin düşüncesini, hareketlerini, duygularını ifade şeklini, gerçeği algılamasını çarpıtan ve kişinin diğerleriyle ilişkilerini bozan ciddi bir beyinsel rahatsızlık. Şizofreni kişinin neyin gerçek neyin hayali olduğunu anlayamadığı ruhsal bir hastalık, bir psikozdur.

TARİHÇE

Eski çağlardan beri akıl hastalıkları tanımlanmaya çalışılmıştır. Orta çağların skolastik anlayışı içerisinde bu insanlar şeytan girmiş varlıklar olarak değerlendirilerek toplum dışına itilmiş, zaman zaman diri diri yakılmış, zincirlere vurulmuş ve her türlü işkencelere maruz bırakılmışlardır. 17. yüzyılda Willis ve daha sonra Pinel'in gayretleriyle zincirlerden çözülmüş ve hastalık olarak görülmeye başlanmıştır.

Dünyada 60-65 milyon, ülkemizde ise 600 binden fazla şizofreni hastası vardır. Yani dünyada her yüz kişiden birinde şizofreni hastalığı görülür. Genelde 16-25 yaş arasında ortaya çıkar. Başlama yaşı ne kadar düşerse hem beyinde hem de kişilik üzerinde hasar o kadar fazlalaşır.

BELİRTİ ve BULGULAR

Şizofreni genellikle genç yaşta başlar. Başlangıç şekilleri çeşitlidir. Önceleri yakınları tarafından anlaşılmayabilir ve zamanla hastalık yerleşir. Yoğun olarak 18~25 yaşlarında yığılma vardır. Erkeklerde kadınlara nazaran daha erken 17~25 kadınlarda 20~40 arasında daha fazla görülür.

Belirtilerini geniş bir yelpazede ele almak mümkündür fakat kısaca ifade edecek olursak idrak bozuklukları şizofrenide sık görülmektedir. Basit olarak birtakım gürültüler, karmaşık ses ya da müzik sesleri duyulabilir. Bazen sesler emir verir şekildedir. Sesler tek tek kelimelerle ya da bütünüyle konuşma tarzında olabilir. Bir ses hastanın düşünceleriyle yüksek sesle ya da o onların düşünceleri ile yahut hemen arkasından konuşabilir. Bazen iki yada daha fazla ses, üçüncü şahıs olarak hasta ile tartışabilir, diğer sesler onun hareketini yönetebilirler. Bu tarzdaki semptomlar özel teşhis değerine sahiptirler.

Şizofrenide işitme hallüsinasyonları, vizüel (görme) hallüsinasyonlardan daha çoktur ve nadir olarak diğer hallüsinasyonlar olmadan meydana gelirler.

Yapılan beyin görüntüleme yöntemleriyle de beyinde bazı farklılıklar göze çarpmaktadır. Beynin bazı bölümleri küçüktür. Beyindeki boşluklar daha da genişlemiştir. Bu yüzden şizofreni hastalarının plan yapması, karar vermesi, sorunları çözmesi güçleşir. Karşıdaki kişiyle ne konuşacağını bilemez.

DSM-IV'e göre şizofreni teşhis kriterleri:

A – Karakteristik Semptomlar : Bir aylık bir süre içerisinde (tedavi edilmesi şartı ile) aşağıdaki belirtilerden iki yada daha fazlasının bulunması.

1. Hezeyanlar
2. Hallüsinasyonlar
3. Dezorganize konuşma
4. İleri derecede dezorganize ya da katatonik davranış
5. Negatif semptomlar ,affektif düzleşme, aloji (konuşma fakirliği) ya da avolusyon

B – Toplumsal/Mesleki fonksiyon bozukluğu : İş, kişiler arası ilişkiler ya da kendine bakım gibi önemli fonksiyonel alanlardan bir ya da birden fazla olması.

C – Süre : Sürekli belirtileri en az 6 ay süreyle kalıcı olur. Bu 6 aylık süre, en az 1 ay süreyle tanı ölçülerini karşılayacak şekilde belirtileri olmalı.

D – Şizoaffektif Bozukluğun ve Duygu Durum Bozukluğun ayırt edilmesi.

E – Madde kullanımının / genel tıbbi durumun olmaması.

F – Yaygın Gelişme Bozukluğunun bulunmaması.

TEDAVİ

Şizofreni tedavisinin etkili olması için olası semptomları göz önünde tutmak yararlıdır. Şizofreni tedavisinin hedefi belirtileri hafifletmek ve nüksetme (tekrarlama) riskini azaltmaktır.

Tedavide kullanılan yöntemler:

İlaç tedavisi: Şizofreni tedavisinde kullanılan ilaçlara antipsikotikler denir. Bu ilaçlar şizofreniyi ortadan kaldırmaz, fakat delüzyonlar, hallüsinasyonlar ve düşünme problemleri gibi semptomları hafifletmeye yardım eder.

Psikososyal terapi: Terapi yoluyla hastalar semptomlarını kontrol etmeyi, erken uyarı işaretlerini fark etmeyi ve nüksetmeyi önleyici bir plan yapmayı öğrenebilirler.

Hastaneye yatma: Şizofreni hastalarının çoğu ayakta tedavi edilir. Bununla beraber şiddetli semptomları olanlar veya kendilerine ya da diğerlerine zarar verme tehlikesi olanların durumlarının dengelenmesi için hastaneye yatırlmaları gerekebilir.

Elektrokonvulsif Terapi (EKT): Bu kişinin kafasına yüzeysel elektrotların yerleştirilerek bir dizi elektrik şokunun beyne gönderildiği bir prosedürdür.

Beyin cerrahisi: Beyindeki belirli sinir bağlantılarının kesilerek ayrıldığı lobotomi önceleri şiddetli, kronik şizofreni hastalarında kullanılıyordu. Günümüzde ise çok nadir durumlarda kullanılır, çünkü bu ameliyat ciddi kişilik değişikliklerine yol açabilir ve esasen daha iyi sonuçlar genellikle daha az şiddetli ve tehlikeli işlemlerden elde edilebilir.

BİTKİLERDEKİ ŞİFA

BİBERİYE

Kış aylarında dökülmeyen iğneye benzer yapraklara sahip, çalı görünümünde çok yıllık bir bitkidir. Hoş görümlü ve hoş kokulu biberiye Akdeniz çevresinde yaygın olarak yetiştirilir ve süs bitkisi olarak kullanılır. İçeriğinde uçucu yağlar, kafur, bitki asitleri bulunur. Tonik ve uyarıcı olarak kullanılan bitkinin uçucu yağları da aromaterapi de kullanılmaktadır. Ayrıca biberiye ispiertosu ve kolonya yapmaya yarayan esansta çıkarılır.

Biberiye derin bir temizlik sağladığından güzelleştirici etkiye sahiptir. Özellikle çayı sindirime oldukça faydalıdır. Mide ve bağırsakları uyararak hazımsızlıktan oluşan gazları söktürür. Kan dolaşımını hızlandırır. Baş ağrısını giderir. Adet söktürücüdür ve regl dönemini düzene sokar. Zihni güçlendirir ve unutkanlığı giderir. Eteri marine etmede, yemek ve soslarda da baharat olarak kullanılır.

Aşırı miktarda tüketildiğinde bazı yan etkiler göstermektedir. Hamilelikte ve uyku açtığından gece yatmadan önce kullanılması tavsiye edilmez.

- *Yüz felcinde 1 bardak kaynar suda 10 gram biberiye 10 dakika kaynatılarak 2-3 bardak içilir
- * Kolesterol için biberiye ve zerdeçal toz haline getirilerek yemeklere yarım çay kaşığı eklenir.
- * 10 gram biberiye bir bardak kaynar suda 10 dakika bekletilerek içildiğinde ishale iyi gelir.
- * Hemoroitte, ılık suyun içine biberiye, ısırgan ve kuşburnundan birer parça kaynatılır. İlyınca 20 dakika oturma banyosu yapılır.
- * Hafıza zayıflığına ve unutkanlığa karşı 10 dakika demlenen biberiye çayı günde 2-3 defa içildiğinde şifa verir.